Heydər Əliyev "Durun çıxın gedin!", - dedi

"Boz kardinal"ın "kardinallıq" "azarı"... Yaxud Siz kimsiniz, R. Mehdiyev?

Hidayət

əvvəli ötən sayımızda

Uzun illər Dövlət Müşaviri xidmətinin kurasiyasında acınacaqlı din sahəsində çox iş görülməsinə, əvvəllər çox proseslərin, vəziyyətin sabitləşməsinə baxmayaraq, Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaranan gündən bu sahə Mehdiyevin "əmri" ilə bizdən çıxarılıb Humanitar siyasət məsələləri şöbəsinə verildi. O, anlamaq istəmirdi ki, milli siyasətlə din məsələləri ayrılmazdır, bir qurum tərəfindən "kurasiya" olunmalıdır. Dövlət Müşaviri xidməti ondan sonra da dini mərkəzlərlə, konfessiyalarla, icmalarla ardıcıl işlədi (başqa cür mümkün deyildi), Dövlət Komitəsi ilə heç bir əlaqə saxlamadı. Dövlət Komitəsinin rəhbərliyi isə bütün gücünü öz şəxsi maraqlarının reallaşmasına sərf etdi, vəziyyət getdikcə ağırlaşdı, son həddə çatdı, Ulu Öndərimizin ciddi tənqidindən, cənab Prezidentin iradlarından sonra Aparatın rəhbəri naəlac qalıb dövlət qurumunu bizim xidmətin baxımına verməyə məcbur oldu.

Hələ çoxunu saymadığım, fəaliyyətimə belə qərəzli, süni məhdudiyyətlər törətməkdə əsas məqsədi mənim işdən getməyim idi. Hələ 2001-ci ildə məni dəvət edib "şirin" sözlərini işə salandan sonra "məsləhət budur ki, Siz Ensiklopediyaya baş redaktor gedəsiniz..." - dedi. Mənim cavabım onun yadında qalmalı idi. "Mənim baş redaktorluq vaxtım "Gənclik" nəşriyyatında qaldı" - dedim - mən bura çağırılanda 92-ci il avqust ayının 1-i idi, şənbə günüydü.

Əbülfəz Elçibəy soruşdu: "Elə bu gündən başlaya bilərsiniz işləməyə?". Başladım, gecə evə qayıdanda başımdan bir fikir keçdi: "Hansı gün burdan çıxsam, evəcən piyada gedəcəyəm və sonra 1 həftə şəhəri payi-piyada gəzib dolaşacağam və hamının üzünə, gözlərinə düz baxacağam! İndi də o fikirdəyəm: nə vaxt bura lazım olmasam, gedəcəyəm, şəhəri payi-piyada gəzəcəyəm və hamının üzünə, gözünə düz baxacağam!".

Rəngi qızardı. Mən durub otağı tərk etdim. Ancaq bu da onun qərəzinin son cəhdi olmadı...

Mən bir dəfə də ad çəkmədən mətbuatda demişəm: bir qrup şəxs 10 il Ulu Öndərə mənim haqqımda aramsız olaraq uydurmalar, yalanlar, böhtanlar deyirdilər, şər atırdılar... Ulu Öndərimizin böyüklüyü həm də ondaydı ki, bir dəfə də olsun məndən soruşmadı: "Bu, nə məsələdir?" Ya "bunlar sizdən nə istəyirlər?". Yalnız bircə dəfə - o da Mehdiyevin və onun ən yaxın həndəvərinən 2 nəfərin təkidi ilə! Mənim başım çoxsahəli gündəlik işlərin icrası ilə birlikdə Dünya Azərbaycanlıların Birinci Qurultayının çağırılması ilə bağlı hazırlıq məsələlərinə qarışmışdı. Bu qurultayla bağlı bir az əvvəldən başlamaq istəyirəm: mən Prezident Aparatında işə başlayandan bu barədə düşünürdüm. Siyahımda olan 10 möhtəşəm tədbirdən biri bu idi. Prezident Əbülfəz Elçibəylə danışdım, müzakirə etdik, razılıq verdi. Hazırlıq üçün təşkilat komitəsinin yaradılması ilə bağlı Prezident fərmanının layihəsini hazırlayıb təqdim etdim və təxirəsalınmaz digər məsələlərin həlli ilə bağlı getdim Şimal-Qərb rayonlarına.

Balakəndə, Zaqatalada, Qaxda, Şəkidə, Oğuzda işlərimi görüb Qəbələyə gələndə elə rayonun sərhəddindəcə məni qarşılayan icra hakimiyyətinin başçısı salamlaşan kimi dedi: "Sizi təbrik edirəm. Əbülfəz Elçibəyin müavini oldunuz!". Təəccübləndim: "Başa düşmədim" - dedim. İcra hakimiyyətinin başçısı açıqladı: "Televiziya indicə məlumat verdi - Dünya Azərbaycanlılarının Birinci Qurultayı keçiriləcək. Təşkilat Komitəsinin sədri Elçibəydir, siz isə tək müavin. "Yenə təəccübləndim - axı, Prezident sədri olan təşkilat komitəsinin sədr müavini adətən Baş nazir olur..." Bakıya qayıdandan sonra təəccübümü Elçibəydən də gizlətmədim. O dedi: "O işi Sizdən yaxşı heç kəs görə bilməz".

İşə başladım. Xaricdəki diaspor təşkilatlarımız yenidən, dəqiqliklə öyrənilməsinə başlanıldı, hamısına mənim imzamla müraciət göndərildi, bir sözlə, gərəkli hazırlıq işlərinə sürətlə start verildi. Bir dəfə Elçibəyin sədrliyi ilə Təşkilat Komitəsinin geniş iclası da oldu... Hazırlığa azı 8-10 ay vaxt lazım idi. Lakin Prezidentin Mədəniyyət məsələləri üzrə müşaviri Nihad Çətinqaya (Humanitar siyasət məsələləri üzrə Dövlət müşaviri və şöbəsi ola-ola, bu ştata nə ehtiyac var idi?) iki ayağını bir başmağa geyib, cəmi bircə nəfər olan işçisiylə təkid eləyirdi ki, qurultay bir, uzaq başı iki ay sonra keçirilsin. Dövlət quruculuğundan, qarşıdakı qurultayın miqyasından və mahiyyətindən xəbərsiz olan bu adam Prezident Aparatına gələnəcən İstanbulda kiçik ticarətlə məşğul olmuşdu.

Qurultayın tez keçirilməsini elə hay-küyə salmışdı ki, Əbülfəz Elçibəy də, Pənah Hüseynov da məndən soruşdular: "Bu nə üçün belə tələsir?". Dedim: "Qurultayın miqyasını və mahiyyətini dərk etmir. Elə bilir İstanbulda, ya Bakıda bir qeyri-hökumət təşkilatının keçirdiyi, 15 gündən sonra unudulan tədbirlərdəndir".

Mənlə razılaşdılar. Hərtərəfli hazırlığımıza davam etdik. Xalq Cəbhəsi hakimiyyətdən gedəndən sonra da!

Ulu Öndər Prezident seçiləndən 3-4 ay sonra bu məsələni Ona məruzə etdim. Dedi: "Hələ tələsməyin". Sonrakı illərdə - müxtəlif vaxtlarda iki dəfə də məruzə etdim. Dedi: "Gözləyin". Sonra düşündüm: "Bəlkə də baş tutacaq tədbir deyil?". Siz deməyin, bu məsələdə də Ulu Öndərin müdrikliyinin, böyüklüyünün şahidi olacaqdım.

Prezidentin 2001-ci ilin yayında sərəncamıyla Dünya Azərbaycanlılarının Birinci Qurltayının çağırılması, həmin ilin oktyabrına təyin olundu. Təşkilat Komitəsi yaratmadı, hazırlıq işlərinin aparılması Aparata tapşırıldı. Mehdiyevin əmri ilə yaradılan işçi qrupuna özünü rəhbər təyin etdi, üzvləri isə Aparatın və Nazirlər Kabinetinin yüksək vəzifəli şəxslərindən bir qrupu.

İşçi qrupunun iki, ya üç dəfə toplantısı oldu, ümumi texniki məsələlərdən danışıldı, nümayəndələr hansı prinsiplərə görə seçilməlidir? Qurultayın gündəliyi, bölmə sessiyalarının mövzuları, maliyyə və sair kimi əsas mətləblər unuduldu. Əvəzinə, əcaib təklif verildi: "Qurultaya xaricdə fəaliyyət göstərən müxalifətyönlü təşkilatlara və ayrıca şəxslərə mandat verilməsin". Qəribədir, içi qrupunun bəzi üzvləri də bu təklifi dəstəklədilər. Dedim: "Bu qurultay yalnız iqtidaryönlülərin qurultayı deyil, bütün xalqın qurultayıdır! Və bu qurultay müxalifətyönlülər də milli dövlətçiliyimiz, xalqımızın vahid maraqları ətrafında birləşdirməlidir!". Bu mövzu çox müzakirə olundu, işçi qrupunun toplantılarından da kənara çıxdı, kənarda da ya məni müdafiə etmirdilər, ya da...susurdular. Yalnız o vaxtlar ABŞ-dakı səfirimiz Hafiz Paşayev qətiyyətlə bildirdi: "Ya hamısına mandat verilməli, dəvət olunmalıdırlar, ya da heç biri!". Bu sözlər də mənə mənəvi dayaq oldu. Sonra bu məsələni Prezidentə məruzə etmək məcburiyyətində qaldım. Məni diqqətlə dinlədi:

- Siz əminsiniz ki, optimal variant budur? - soruşdu.

- Bəli, cənab Prezident, tamamilə əminəm, - cavab verdim.

- Onda tam sərbəstlik verin, qoyun özləri kimləri istəyirlər - seçsinlər - dedi.

Ancaq hazırlıq işləri günə, sutkaya sığmırdı. Amerikadan tutmuş, Avstraliyayadək qitələrdə - ölkələrdəki milli diaspor təşkilatları ilə, səfirlərimizlə əlaqələr saxlayır, qurultayın qayəsi, əsas mahiyyəti, təşkilatlarda nümayəndə seçiminin obyektiv aparılması və sair çoxsaylı vacib məsələlər barədə məsləhət verir, həm də müxtəlif yerlərdə vəziyyəti, əhval-ruhiyyəni öyrənirdim. Bakıdakı çoxsaylı təşkilat işləri də bir yandan...

Necə deyərlər, bu yerdə el sözü yada düşər - başımı qaşımağa vaxtım olmayanda da Mehdiyev və yaxın həndəvəri məni "unutmurdu". Əvvəla, bir daha vurğulayıram: Mehdiyev və yaxın həndəvəri 10 il Ulu Öndərə mənim haqqımda uydurduğu yalanlar, böhtanlar, həqiqətlə heç bir əlaqəsi olmayan şayiələr deyirdilər, hətta hakimiyyətin bəzi üzvlərini də bu "kampaniyaya" qoşmaq istəyirdilər, 4 nazir özləri bu barədə mənə məlumat verdilər və onlar əlbəttə, Mehdiyevin tapşırığına məhəl qoymamışdılar. Ancaq bir az öncə qeyd etdiyim kimi, Ulu Öndərin dahiliyi həm də ondaydı ki, bircə dəfə də olsun məndən soruşmadı - bunlar nə məsələdir, ya bunlar Sizdən nə istəyirlər? Bu dəfə isə Mehdiyevin və yaxın həndəvərinin təkidi ilə məni dəvət etmişdi. Otağa daxil oldum. Gördüm Ramiz Mehdiyev, Aparatın 2 şöbə müdiri əyləşiblər.

Prezident dedi:

- Bunlar deyirlər ki, Siz burda muxtariyyat yaradıbsınız, heç kəsi saymırsınız. Öz yaradıcılıq işlərinizlə məşğulsunuz...

"Heç kimi saymırsınız" sözlərində yəqin "Ramiz Mehdiyevi saymırsınız" nəzərdə tutulurdu, "yaradıcılıq işləri"ndə isə Akademik Milli Dram Teatrında çox uğurla gedən "Bu dünyanın adamları" qəmli komediyamı.

Prezident çox açıq və çox aydın dedi.

Mən də çox konkret və çox aydın cavab verməli idim.

- Cənab Prezident, - söylədim - mən həmişə subardinasiyanı dəqiqliklə gözləməyə çalışıram. O məslələlərlə ki, Aparatın rəhbərinə müraciət olunmalıdır - edirəm.

Ancaq Aparatın rəhbəri adətən çox gec münasibət bildirir (mən iki-üç dəfə eyni məsələni xatırladandan sonra), ya da heç bildirmir. Milli siyasətlə, xüsusilə, millətlərarası münasibətlərlə və dinlə məşğul olmaq isə belə etinasızlığı qəbul etmir. Bu sahənin biliciləri əbəs yerə demirlər ki, milli siyasətlə, dini qurumlarla məşğul olanların işi mina təmizləyənlərin işi kimidir, bir az ehtiyatsızlıq və ya operativsizlik fəlakətlər törədə bilər. Ona görə də münasibət bildirilməyən məsələlərimi özüm həll edirəm. Təvazökarlıqdan uzaq olmasın - hələ indiyəcən qərarlarımda yanılmamışam. Nəyi səhv etmişəmsə, qoyun desinlər. O ki qaldı yaradıcılıq məsələlərinə - təəssüf edirəm ki, siyasi vəzifədə çalışmağa başlayandan sonra bir sətir də bədii, ya publisistik yazı yazmamışam. Yenə deyirəm təəssüf edirəm. Buna sadəcə vaxtım olmayıb. Nəşriyyatlar öz maddi maraqları üçün kitablarımı nəşr ediblər, ancaq o kitablarda nə varsa hamısı bu vəzifəyə gələndə qədər yazdıqlarım, əvvəlki kitablarımda nəşr olunmuş əsərlərimdir. Milli Akademik Dram Teatrında tamaşa qoyulan "Bu dünyanın adamları" qəmli komediyası da səksəninci illərin əvvəllərində yazılıb, Ermənistan Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi əsəri anti-sovet pyesi sayaraq səhnəyə qoyulmasını qadağan etdi, hətta mənim rəhbəri olduğum İrəvan Dövlət Azərbaycan Teatrında da! Milli Akademik Dram Teatrımız öz təşəbbüsü ilə əsəri səhnəyə çıxardı, xeyi vaxtdır səhnədədir, tamaşaların hamısı da - anşlaq.

Prezident məni diqqətlə dinləyirdi, sözümü yekunlaşdırmaq istəyəndə təbəssümlə, özü ilə danışırmış kimi soruşdu:

- O vaxt yazılan əsəri nə əcəb indi tamaşaya qoyublar?

Yenə üzündə xoş təbəssüm!

Sözümü bitirməyə çalışırdım:

- Cənab Prezident, mən bütün günü - səhər tezdən gecə yarıyadək (okeanın o tayı ilə telefon söhbətlərim gecələr olur) qurultayın hazırlığı işləri ilə məşğulam. Hələ buradakı çoxsaylı, çoxyönlü işləri demirəm. Görülən və görüləcək işlər günə sığmır. Bunlar isə...nələrlə məşğuldurlar...

Prezidentin xoş təbəssümü, mənim sözlərim, məsələnin belə müzakirəsinin yekunlaşması əlbəttə, Mehdiyevin ürəyincə deyildi, ümidi deyəcəyi cümləyə qalmışdı:

- Milli məsələlər üzrə Dövlət Müşaviri xidmətini Xalq Cəbhəsi yaratmışdı...

Onun sözünü kəsməyə məcbur oldum:

- Xeyr, Xalq Cəbhəsindən xeyli öncə, uzun illər sizin funksioneri olduğunuz Kommunist partiyası yaratmışdı. Bunu da bilmirsiniz?

Prezident əli ilə işarə etdi ki - bu məsələ bitdi. Sonra mənlə əlaqəsi olmayan tamam başqa məsələdən danışdı. Şöbə müdirlərindən biri bu mövzuda fikir söyləyəndə qətiyyən yerinə düşməyən bir ifadə işlətdi, Prezident çox əsəbiləşdi. Əvvəlcə ona ciddi irad tutdu, sonra - "Durun, çıxın gedin!" - deyərək hamını otaqdan qovdu. Mehdiyev xahiş etdi ki, qalsın, guya vacib bir məsələni təkidlə məruzə etmək istəyir. Əlbəttə, bu xahiş bizim yanımızda kabinetdən qovulmağını gizlətmək üçün idi.

Biz çıxdıq, o qaldı. Adətən bu şöbə müdirləri bir yerə gedəndə, hansısa kabinetə daxil olanda və yaxud kabinetdən çıxanda, öncə mənə yol verirdilər. Bu dəfə özlərini elə itirmişdilər ki, öncə kabinetdən qovulmağın səbəbkarı çıxdı qapıdan, sonra o biri. Lap "maraqlısı" o idi ki, qapıdan çıxıb köməkçinin otağına daxil olan kimi əvvəlcə soldakı qapıya tərəf addımlamaq istədi. Bu qapı isə yalnız Prezidentin istifadə etdiyi qapıydı və onun liftinə açılırdı. O biri müdir isə duruxdu, sonra sağ tərəfə - Prezidentin böyük qəbul otağına açılan qapıya tərəf addımladılar.

İş otağıma qayıtdım. Xeyli var-gəl edədə, şkaflarda yan-yana düzülmüş çoxsaylı kitablarıma baxa-baxa düşündüm: "Bəlkə bunların əlindən çıxım-gedim? Bu kitabları qablaşdırmaq və aparmaq üçün nə qədər vaxt lazımdır? Bəs, qurultay? Axı, on bir ildir onun keçirilməsi arzusu ilə yaşayıram. Bəs, milli siyasətin, dinin, qaçqınların, xaricdə yaşayan soydaşların... çoxsaylı problemlərin həllinin başa çatdırılması?

Prezidentin xoş təbəssümü gözümün önündən getmirdi. Çalışdım heç nə olmamış kimi əyləşim və işləri davam edim. Belə də oldu: O gün də gecə yarıyadək işlədim.

Prezident o üçlüyün təxribat cəhdlərindən 4 gün sonra qurultaya hazırlıq məsələləri ilə bağlı ayrıca müşavirə keçirdi, iştirakçılar - ogünkü üçlük, bir də Prezidentin İşlər İdarəsinin müdiri və mən məruzə etdim. Mənim sözüm deyəsən bir az çox çəkdi - çoxsaylı vacib məsələlərlə yanaşı, M.F.Axundzadə nəslindən kim qalıbsa, qurultaya dəvət olunmasından danışdım. Dedim: "Mirzə Fətəlinin anadan olmasının 150 illiyində Sizin təşəbbüsünüzlə o vaxtlar Yaponiyada yaşayan kötücəsinin yubileyə gəlməsi həmişə xoş xatırlanır. İndi isə o nəsildən kimsə tapılmır.

davamı növbəti saylarımızda